

Izjava o načelima neovisnosti sudstva

Konferencije predsjednika vrhovnih sudova Srednje i Istočne Europe Brijuni, Hrvatska

14. listopada 2015.

PREAMBULA

BUDUĆI DA *Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima* jamči da sve osobe moraju imati pristup nadležnom, neovisnom i nepristranom sudu u svrhu rješavanja građanskih tužbi ili kaznenih prijava,

BUDUĆI DA *Opća deklaracija o pravima čovjeka* propisuje da su sve osobe jednake pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu od strane zakona,

BUDUĆI DA je Kongres UN-a za sprječavanje kriminaliteta i postupanje s počiniteljima ustvrdio da će neovisnost sudstva jamčiti država i da će ta neovisnost biti sastavnim dijelom Ustava ili zakona zemlje,

BUDUĆI DA *Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava* od svih država potpisnica zahtijeva da svim osobama unutar svojih nadležnosti jamče prava na život, slobodu, sigurnost i ostala prava i slobode navedene u Odjeljku 1. Konvencije, uključujući pravo na pravično suđenje od strane neovisnog i nepristranog suda uspostavljenog zakonom,

BUDUĆI DA je Savjetodavno vijeće europskih sudaca u svojim mišljenjima potvrdilo da je neovisnost sudstva temeljni preduvjet za njegov rad,

BUDUĆI DA su ova prava također zaštićena i regionalnim instrumentima i ustavima, zakonima, pravnim aktima i tumačenjima zemalja sudionica,

BUDUĆI DA neovisnost sudstva nije privilegij sudstva već obveza koja proizlazi iz prava svake osobe na neovisno suđenje,

I BUDUĆI DA provođenje i zaštita svih prava ovisi o postojanju stručnog, neovisnog i nepristranog sudstva,

SLJEDEĆA NAČELA uspostavljaju standarde kako za neovisnost sudstva kao jedne od triju grana državne vlasti, tako i za neovisnost pojedinačnih sudaca. Ova načela predstavljaju potpunu predanost Konferencije predsjednika vrhovnih sudova Srednje i Istočne Europe vladavini prava i osmišljena su kao smjernice pojedinačnim sucima prilikom obnašanja važnih sudskih odgovornosti, kao pomoć sudstvu prilikom samouređenja, kao osnova za uspostavu međusobnog odnosa triju grana državne vlasti te kao sredstvo za promicanje javnog poštovanja i uvažavanja sudstva.

NEOVISNOST SUDSTVA

1. Sudstvo je institucija od najveće vrijednosti u svakom društvu.
2. Opća deklaracija o pravima čovjeka (čl. 10.) i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (čl. 14. st. 1.) i Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (čl. 6. st. 1.) propisuju da svatko ima pravo na pošteno i javno suđenje od strane zakonom ustanovljenog nadležnog, neovisnog i nepristranog suda. Neovisno sudstvo neophodno je za ostvarivanje tog prava.
3. Neovisnost sudstva zahtijeva da:
 - a. sudstvo odlučuje o pitanjima koja su pred njega postavljena u skladu sa svojom nepristranom ocjenom činjenica i tumačenjem zakona bez neprimjerenih utjecaja, izravnih ili neizravnih, iz bilo kojeg izvora;
 - b. neovisnost pripada i sudstvu kao instituciji i svakom pojedinom sucu u odnosu na predmet dodijeljen tome sucu; i
 - c. niti jedan sudac ne može pravilno donositi odluke u predmetu na temelju straha ili očekujući korist s bilo koje strane ili na temelju neprimjerenog utjecaja.
4. Očuvanje neovisnosti sudstva ključno je za postizanje ciljeva sudstva i pravilno obavljanje njegovih funkcija sudstva u slobodnom društvu koje djeluje u skladu s vladavinom prava.
 - a. Suci se moraju pridržavati visokih standarda sudačkog ponašanja i promicati ih kako bi ojačali povjerenje javnosti u sudstvo jer je to povjerenje temelj za očuvanje njegove neovisnosti.
 - b. Nepristranost i dojam o nepristranosti ključni su za pravilno obavljanje sudačke dužnosti. To se ne odnosi samo na odluku, već i na proces donošenja te odluke.
5. Neovisnost sudstva i sudaca mora biti zajamčena od strane države i zaštićena ustavom, na najvišoj pravnoj razini u državi. Konkretnija pravila trebaju biti donesena na zakonodavnoj razini.
6. Dužnost je državnih institucija poštivati i pridržavati se odgovarajućih ciljeva i funkcija sudstva.
7. U procesu odlučivanja, dužnost suca koji sudi kao sudac pojedinac ili sudaca koji sude u sudskom vijeću u svrhu donošenja presude u skladu s točkom 3. alinejom (a) ove Izjave ne smije biti predmet uplitanja ili utjecaja suca kojem nije dodijeljen taj predmet, sudskog vijeća, Ministarstva pravosuđa ili bilo kojeg drugog vladinog dužnosnika ili ustanove, imajući u vidu činjenicu da se protiv presude može izjaviti žalba višem sudu. Sudstvo mora obavljati svoje funkcije u skladu s ustavom i zakonima. Država je dužna osigurati mjere i pravne lijekove za zaštitu neovisnosti sudaca, uključujući sankcioniranje onih koji pokušavaju utjecati na suce mimo pravno dozvoljenih sudskih postupaka.

8. Suci moraju čuvati integritet i neovisnost sudstva i zadobiti povjerenje naroda izbjegavanjem nepravilnosti i dojma o nepravilnosti u svim svojim službenim i privatnim aktivnostima.
9. U mjeri koja je u skladu s njihovim dužnostima kao pripadnicima sudstva, suci, poput ostalih građana, imaju pravo na slobodu izražavanja, vjerovanja, udruživanja i okupljanja, osim što bi se sudac trebao suzdržati od bilo kojeg političkog djelovanja.
10. Suci moraju imati slobodu, u skladu s važećim zakonima, osnovati i pridružiti se udruzi sudaca u svrhu zastupanja svojih interesa i promicanja svoga stručnog osposobljavanja te imati slobodu poduzeti druge slične korake kako bi zaštitili vlastitu neovisnost u mjeri u kojoj je to primjereno.

CILJEVI SUDSTVA

11. Ciljevi i funkcije sudstva uključuju sljedeće:

- a. osigurati, u okviru odgovarajućih granica sudačke dužnosti, da sve osobe imaju mogućnost sigurno živjeti pod vladavinom prava u društvu koje je uređeno zakonima;
- b. promicati, u okviru odgovarajućih granica sudačke dužnosti, poštovanje i ostvarivanje ljudskih prava; i
- c. nepristrano primjenjivati zakone na odnose između fizičkih i pravnih osoba te između fizičkih i pravnih osoba s jedne strane i države s druge.

IMENOVANJE SUDACA

12. Kako bi se sudstvu omogućilo ostvarenje svojih ciljeva i obavljanje svojih dužnosti, ključno je da se suce imenuje po zaslugama na temelju dokazane sposobnosti, integriteta i neovisnosti.
13. Način imenovanja sudaca mora biti takav da osigurava imenovanje osoba koje su najkompetentnije za sudačku dužnost. Taj način mora osigurati mehanizme zaštite od neprimjerenih utjecaja kako bi bile imenovane samo osobe koje imaju odgovarajuću sposobnost, integritet i neovisnost.
14. Prilikom odabira sudaca, osobu se ne smije diskriminirati na temelju rase, boje kože, roda, vjeroispovijesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, bračnog statusa, spolne orijentacije, imovnog stanja, rođenja ili statusa, izuzev uvjeta da kandidat za sudačku dužnost mora biti državljanin dotične države pri čemu se taj uvjet ne smatra diskriminatornim.

15. Napredovanje sudaca mora se temeljiti na objektivnom ocjenjivanju čimbenika poput sposobnosti, integriteta, neovisnosti i iskustva.
16. Postupak odabira, imenovanja i napredovanja sudaca mora biti transparentan. Kako bi se osigurala transparentnost postupka odabira, zakonom moraju biti jasno definirani postupci i objektivni kriteriji za odabir sudaca.

MANDAT

17. Suci moraju imati sigurnost mandata. Mandat sudaca mora biti na odgovarajući način osiguran zakonom. Primjena probnog roka u postupku imenovanja nije preporučljiva, no tamo gdje postoji nužno ju je ograničiti u najvećoj mogućoj mjeri. Sudac na probnom roku ima pravo na istu zaštitu, povlastice, imunitet i individualnu neovisnost poput suca koji nije na probnom roku.
18. Preporučuje se da se sve suce koji imaju istu sudsku nadležnost imenuje sucima za razdoblje koje istječe nakon dostizanja određene životne dobi.
19. Suci bi trebali podlijegati prijevremenom odstupanju s dužnosti samo na temelju vlastitog zahtjeva ili biti razriješeni samo zbog dokazane nesposobnosti, osuđujuće presude za kazneno djelo ili zbog druge teške povrede dužnosti zbog koje sudac više nije podoban biti sucem. Meritorna odluka u predmetu donesena u dobroj vjeri koja se temelji na sučevoj primjeni zakona ne smije dovesti do smjenjivanja i u slučaju kada je odluka suca pogrešna, nepopularna ili nailazi na neodobravanje vladinih dužnosnika ili institucija. Ispravan način postupanja u slučaju nezadovoljstva presudom jest podnošenje žalbe u skladu sa zakonom.
20. Suci koji predsjedaju vijećima ne smiju biti smijenjeni s funkcije predsjednika zbog odluke suca ili ostalih sudaca u vijeću koja se smatra pogrešnom, nepopularnom ili koja nailazi na neodobravanje.
21. U slučajevima u kojima nije predviđen postupak smjenjivanja suca putem glasovanja naroda, postupci smjenjivanja sudaca moraju biti pod kontrolom sudstva.
22. Kad god se traži smjenjivanje suca, taj sudac mora imati pravo na odgovarajući način biti obaviješten te mora biti u cijelosti i pravično saslušan. Niti jedan sudac ne smije biti podvrgnut stegovnom postupku ili biti razriješen zbog radnji koje je poduzeo kao sudac, osim u slučaju grubog zanemarivanja dužnosti ili namjernog nepridržavanja zakona.
23. Ukoliko je zakonom predviđeno ocjenjivanje rada sudaca, takvo ocjenjivanje mora poštivati neovisnost sudaca. Suce je dopušteno ocjenjivati radi utvrđivanja područja u kojima trebaju poboljšati svoj rad te radi utvrđivanja uvjeta za napredovanje. Ocjenjivanje se ne smiju zloupotrebjavati niti koristiti kao izgovor za razrješenje suca.

24. Svi stegovni postupci te postupci suspenzije ili razrješenja sudaca moraju biti u skladu s prethodno utvrđenim standardima sudačkog ponašanja i moraju biti transparentni.
25. S iznimkom osiguranja prikladnog i pravovremenog suđenja u predmetima, niti jedan sudac ne smije biti premješten od strane tijela nadležnih za sudsku upravu iz jedne nadležnosti ili dužnosti u drugu bez suglasnosti toga suca.
26. Ako je tijelo nadležno za sudsku upravu državno sudbeno vijeće, sudsko vijeće ili odgovarajuće tijelo, u takvom će vijeću ili tijelu većinu činiti suci.

UVJETI RADA SUDACA

27. Suci moraju primati naknadu za svoj rad koja odgovara njihovoj struci i odgovornosti te im moraju biti omogućeni odgovarajući uvjeti rada. Sucima mora biti osigurana odgovarajuća edukacija. Sucima također moraju biti osigurani odgovarajuće radne prostorije i oprema za njihov rad, a koji odražavaju važnost vladavine prava u društvu. Sudovi trebaju biti popunjeni odgovarajućim brojem sudaca te pomoćnim osobljem odgovarajućih kvalifikacija. Novčana naknada za rad sudaca mora biti zaštićena od umanjenja posebnim zakonom. Također moraju postojati jamstva za isplatu primjerene razine naknade sucima u slučaju nesposobnosti za rad kao i za isplatu mirovina koje moraju biti u razumnom omjeru prema naknadi tijekom rada. Naknada za rad i uvjeti rada sudaca ne smiju se mijenjati na njihovu štetu tijekom obnašanja dužnosti osim u slučaju gospodarske ili proračunske nužnosti.
28. Ne dovodeći u pitanje bilo koji stegovni postupak ili bilo koje pravo na žalbu ili naknadu od države u skladu s nacionalnim zakonima, suci trebaju uživati osobni imunitet od građanskih tužbi kao i imunitet od plaćanja obeštećenja kao posljedice tužbi zbog nestručnog rada ili propusta u obavljanju sudačkih dužnosti. Niti jedan sudac ne smije biti subjektom kaznenog postupka za kaznena djela bez ukidanja ili odricanja od imuniteta. Međutim, budući da nijedan sudac nije iznad zakona, u slučajevima u kojima sudac sudjeluje u počinjenju kaznenog djela odricanje od imuniteta se od njega očekuje.

NADLEŽNOST

29. Sudstvo mora imati nadležnost nad svim pitanjima sudske naravi i isključivu ovlast odlučivanja je li pitanje u kojem se traži njihova odluka unutar njihove nadležnosti kako je definirana zakonom.

SUDSKA UPRAVA

30. Predsjednici sudova ne smiju imati isključivu nadležnost u donošenju upravnih odluka koje mogu utjecati na odlučivanje o meritumu u određenom predmetu. Dodjeljivanje predmeta sucima treba biti nasumično ili na temelju jasnih, objektivnih i transparentnih kriterija koje je prethodno utvrdilo sudačko tijelo toga suda.
31. Glavna odgovornost za sudske upravljanje, uključujući imenovanje, nadzor i disciplinsku kontrolu upravnog osoblja i pomoćnog osoblja, mora biti u nadležnosti sudstva ili dodijeljena nadležnom tijelu u kojem su suci većinski zastupljeni ili u kojem na drugi način imaju odlučujuću ulogu.
32. Proračun sudova trebali bi pripremati sudovi ili nadležno tijelo vlasti u suradnji sa sudovima ili sudbenom vlašću, uzimajući u obzir potrebe neovisnosti sudstva i upravljanja sudstvom. Dodijeljeni iznos treba biti dovoljan kako bi svakom sudu omogućio funkcioniranje bez nametanja takvog opterećenja pojedinim sucima koje narušava brzo i učinkovito sudovanje.

ODNOS SA ZAKONODAVNOM I IZVRŠNOM VLASTI

33. Zakonodavne i izvršne ovlasti koje mogu utjecati na suce u obnašanju njihove dužnosti, na njihovu naknadu za rad i uvjete rada ili na resurse, ne smiju se koristiti na način da ugrožavaju ili stvaraju pritisak na određenog suca, određene suce ili sudstvo u cjelini.
34. Zakonodavna i izvršna vlast sucima ne smije nuditi poticaje ili pogodnosti, niti suci smiju prihvaćati takve poticaje ili pogodnosti, ako takvi poticaji ili pogodnosti mogu utjecati na obavljanje njihovih sudačkih dužnosti.
35. Zakonodavna i izvršna vlast u svakom trenutku mora osigurati sigurnost i fizičku zaštitu sudaca i njihovih obitelji. Te mjere uključuju zaštitu sudova i sudaca koji mogu postati ili jesu žrtve prijetnji ili nasilja.

RESURSI

36. Zakonodavna i izvršna vlast mora poštivati autoritet sudačke vlasti i u slučaju komentiranja odluka sudaca moraju izbjegavati kritiku koja bi ugrozila neovisnost sudstva i povjerenje javnosti u sudstvo. Zakonodavna i izvršna vlast dužne su poštivati odluke sudaca te moraju izbjegavati postupanja koja bi dovela u pitanje njihovu spremnost poštivanja odluka sudaca, osim najave namjere podnošenja žalbe.
37. Suci i tijela sudbene vlasti moraju imati pravo na aktivnu ulogu u pripremi zakona koji se odnose na njihov položaj i općenito na funkcioniranje pravosudnog sustava. Svaki nacrt zakona koji se odnosi na položaj sudaca, upravljanje sudstvom i drugi nacrti zakona koji

utječu na sudstvo, njegovu nezavisnost ili zajamčeno pravo građana na pristup sudu, zakonodavna vlast može razmatrati tek nakon pribavljanja mišljenja od strane nadležnih sudskih vlasti.

38. Ključno je da se sucima osiguraju resursi neophodni za obavljanje njihove funkcije. Država je dužna osigurati sudstvu takve resurse.

ODNOSI S MEDIJIMA

39. Mediji i sudstvo ovise o međusobnoj podršci: kao što sudovi podržavaju pravo medija na istraživanje i objavu informacija, tako i mediji igraju važnu ulogu u promicanju i očuvanju ugleda sudstva u javnosti. Sudstvo prepoznaje pravo javnosti na informiranje o sudskim odlukama, a odgovornost sudaca pred javnošću zahtijeva da mediji na odgovarajući način prate rad i ponašanje sudaca. U tu svrhu sudski postupci moraju biti transparentni, osim kada je zakonom predviđena tajnost postupka.
40. Mediji trebaju poštivati i podupirati neovisnost i nepristranost sudstva te uvažavati činjenicu da je podrška javnosti sudstvu i sudskim odlukama nužna za djelovanje pravosuđa te iznimno korisna za društvo.
41. Medijska kritika sudaca, sudskih odluka i mišljenja je prikladna, pod uvjetom da mediji ne pokušavaju utjecati na suca ili suce pri donošenju određene odluke.
42. Mediji se moraju suzdržavati od nekorektnog i zlonamjernog kritiziranja sudstva. U slučajevima kada je medijska kritika sudaca ili sudskih odluka nekorektna ili zlonamjerna, reakcija u ime suca je prikladna. No, kako sudac ne smije javno komentirati svoje predmete, reagirati trebaju sudski glasnogovornici, udruge sudaca, odvjetničke komore i drugi akteri izvan pravosuđa.

Brijunska izjava o načelima sudske neovisnosti
prihvaćena 14. listopada 2015. godine
od strane
Konferencije predsjednika vrhovnih sudova zemalja Srednje i Istočne Europe

Ime i prezime

Zemlja

Mr. XHEZAI ZAGANJORI, Chief Justice

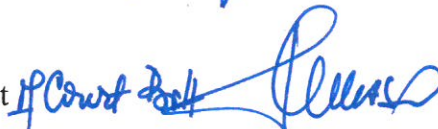
Albania

Mr. RAMIZ RZAYEV, Chairman

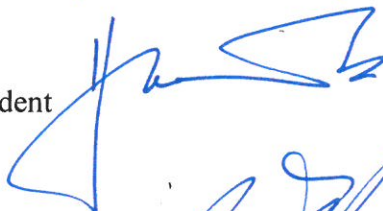
Azerbaijan

Mrs. MEDDŽIDA KRESO, President

Bosnia and Hercegovina

Mr. BRANKO HRVATIN, President

Croatia

Mr. ROMAN FIALA, Vice-President

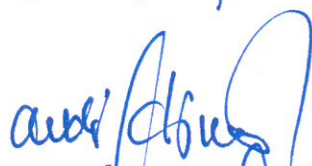
The Czech Republic

Mr. PETER DARÁK, President of the Curia

Hungary

Mr. AVDI DINA, Justice

Kosovo

Mr. IVARS BIČKOVIČS, The Chief Justice

Latvia

Mr. RIMVYDAS NORKUS, President

Lithuania

Ime i prezime

Zemlja

Mrs. LIDIJA NEDELKOVA, President

Macedonia

Mrs. VESNA MEDENICA, President

Montenegro

Mr. prof. LECH PAPRZYCKI, President of the Supreme Court

Poland

Mr. PYOTR SERKOV, First Deputy Chief Justice

The Russian Federation

Mrs. DANIELA ŠVECOVA, President

The Slovak Republic

Mrs. MAJA TRATNIK, Justice

Slovenia

Mr. YAROSLAV ROMANYUK, President

Ukraine